

GAZETA TRANSILVÂNIEI

Redacția și Administrația

PLAȘA LIBERTĂȚII BRAȘOV. —
TELEFON 226.

Abonament anual 960 lei.

Pentru străinătate 800 lei.

Anunțuri, reclame, după tarif.

Fondată la 1838 de George Barițiu

Apare de trei ori pe săptămână

„Salut adunarea liberă a poporului românesc, care va avea să pună piatra fundamentală a viitorului nostru național”.

George Barițiu de Navruz

SOCIETATEA „ASTRA” ȘI UNIREA.

Discursul d-nului VOICU NIȚESCU, membru în Comitetul central al „Astreii”, rostit la festivă-ul din 1 Decembrie a. c.

**Domnilor și doamnelor,
Iubită tinerime.**

Se împlinesc astăzi nouă ani, de când în cetatea istorică a Albeii-Lulii, cei o sută de mii de țărani, veniți aci din toate colțurile Ardealului, Bănătuții și Maramureșului au proclamat, împreună cu conducătorii lor firești, unirea acestor provincii românești cu regatul liber al României.

De atunci an de an „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român” sârbătorește acest mare eveniment național.

Mă veți întreba: Pentru ce tocmai „Astra” s-a găsit chemată și îndreptățită să ia în mâinile sale sârbătorirea anuală a istoricului act național dela 1 Decembrie 1918.

În cele ce urmează voi arăta că nici o altă instituție și nimenea mai mult decât „Astra” n-ar putea să-și însușească cu mai multă îndreptățire și cu mai mult succes patrimoniul sârbătoririi acestui act istoric.

Anticipând această constatare se înțelege că nici prin gând nu-mi trece să diminuez covârșitoarea importanță a activității de ordin politic a nemuritorilor noștri bărbați de stat în pregătirea Hotărârii dela Alba-Lulia. Și nu mă gândesc de loc să ignorez marile frământări de ordin politic, cari în curs de decenii au premers această hotărâre. Precum vor rămânea pe veci scumpe amintiri noastre jerfele neafârșite ale mucenicilor, cari au murit sau și-au distrus sănătatea în temnițele regimurilor streine de altădată, ca și sacrificiul fără pereche al ostașilor, cari umplu cu moaștele lor slăvite văile și câmpiile țării noastre.

Cercetând paginile istoriei poporului român și aprofundând cauzele și momentele suferenței, cari au determinat acțiunile sale mari din trecut, trebuie să ne ficsăm asupra unui fapt, care ne va face cu puțință să înțelegem pentru ce poporul nostru n-a putut fi oprit în marșul către țelul său final: deplina libertate națională.

După eșuarea revoluției lui Horia, care pe lângă caracterul său social a avut și un caracter național, dovadă că el a căutat un sprijin pentru acțiunea sa și la frații de peste munți, puținii cărturari, pe care-i avea pe atunci poporul nostru din Ardeal, de parte de a-și pierde nădejdea în triumful dreptății românești și încurajați de conștiința, pe care o afirma țărâna română și de marile resurse de energie ale acesteia, se grăbiră să utilizeze aceste bogății sufletești pentru a asigura evoluția firească a poporului și consolidarea ființei lui naționale pe aceste plaiuri.

Revoluția n-a reușit. O altă nu putea fi încercată degrabă. O mișcare politică, o acțiune națională de mare anvergură nu o îngăduia împrejurările.

S’atunci faimosul învățat Ioan Molnar, secundat de toți aceia cari cunoșteau ceva din lumina cărții, din învățăturile istoriei și din experiențele de veacuri ale altor popoare, au schimbat tactica de luptă, retrăgându-se în cetatea inexpugnabilă a culturii, care nu putea fi distrusă de nimeni. Aci ei găseau prilejul și terenul pentru a propovdi și mai departe ideile, cari inspiraseră instinctive cetele țărănilor din Albalul lui Horia și cari garantau biruința finală a cauzei acestora.

„Societatea literaților din Sibiu”, întemeiată la 1789, de doctorul Molnar, avea misiunea de a redacta „o gazetă pentru popor”.

Iar „Societatea filozoficească a neamului românesc în mare prințipatul Ardealului”, înființată la 1795, în care figurau ca membri „preoți, învățatori, toți supușii bisericii Răsăritului, doctori, filozofi, istorici și alți mai mulți învățați la număr” avea drept scop întemeierea unei biblioteci „cu vestiri filozoficești și moralicești”, cu „alte istorii bisnricești”, cu „viața principilor munteni și Moldoveni, cu istoria Românilor pe larg, culeasă di”, cele vechi adevărate istorii” și cu alte deprinderi ale lumii vrednice de a le ști”.

După revoluția din 1848, când poporul român din Ardeal, deși biruitor în lupta lui de desrobire socială și națională, rămase totuși înfrânt și umilit, cărturarii Ardealului reveniră asupra mișcării, întreprinsă după revoluția dela 1784.

Înțelegători ai puterii culturii ei își dădură repede seamă că numai această a putea reînsoși sufletul moralului nației și că numai prin ea vor putea asigura evoluția firească a poporului român.

Ajutați și de astădată de conștiința acestui popor și de necesitatea lui energiei, luptătorii, cari îl conduseseră în războiul de eliberare din 1848, porniră să sune trâmbița concentrării și consolidării culturale.

La Braşov, la Sibiu și’n toate orașele, cu o mai accentuată conștiință națională, se deslănțu o muncă fără preget pentru a închea instituții de cultură și pentru a chezași prin acesteia ființa națională a poporului nostru.

Păstrarea, limpezirea și întărirea limbii românești, desgroarea originii strălucite a poporului nostru, cultivarea și răspândirea istoriei naționale, luminarea țărânilor asupra importanței pământului, a intensificării producției lui, luminarea

poporului nostru asupra valorii industriei și comerțului în economia națională, asupra marilor bogății ale provinciei, locuită de el, erau tot atâtea probleme, cari mai încet decât o revoluție, dar în mod sigur trebuiau să-l ducă spre realizarea acelorasi țeluri și cari cu timpul aveau să-l încadreze și pe el în spațiul civilizației umane justificând astfel îndreptățirea lui la viață.

După discuții și frământări continui, cari urmăreau găsirea mijlocului, propriu pentru a realiza aceste probleme și care trebuiau să răspundă marelui scop de conservare națională, nemuritorii cărturari ai perioadei dela 1848, căzură în sfârșit de acord asupra întemeierii „unei reuniuni, a cărei chemare să fie lăfșirea culturii populare și înaintarea literaturii cu puteri unite”.

Această reuniune, după a probarea întemeierii ei de către Curtea din Viena la 1861, luă numele de „Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român”.

Arhiepiscopul Andrei Șaguna, inițiatorul principal al acestei societăți de cultură, a ținut cu ocazia adunării, în care cei peste 170 de cărturari, convocați la sfat, discutau statutele viitoarei „Asociațiuni”, o foarte importantă cuvântare, din care socotim că e bine să reținem următoarele:

„Monumentele materiale ale unui period cult se pot nimici prin mâni barbare și o nație liberă se poate lipsi de libertate prin niște legi draconice, însă monumentele spirituale și moravurile cele bune, precum și valoarea lor rămân pentru toți; timpuri nerăsturnavere, căci acestea sunt mai presus de orice putere silnică și fizică, de ele nu se poate atinge mâna barbarului, furul nu le poate fura, moliiile nu le pot mânca. Fiind așadar problema noastră a înainta literatura, cultura, industria și agricultura națiunei noastre, adică a înainta starea spirituală și materială a poporului nostru, vrem a deștepta prin mijloace naționale facultățile, va să zică cugetările cele senine și serioase în poporul nostru, ca să cunoască ființa și destinația sa și să o știe întrebuișă spre tot binele, precum și alte nații fac astăzi aceasta și precum cere spiritul civilizator al secolului nostru...”

„Din parte-mi mă oblig, că voi sprijini scopul Asociațiuni noastre, încât va sta în puterile mele, căci aci voi fi norocos a auzi sunetele cele dulci ale limbii mele materne, care la streini nu s’a învrednicit de atențiune, însă acelea cu atâtea mai scumpe sunt inimii mele”.

Iar în discursul de deschidere al primei adunări ținute după a-

probrea statulei Andrei Șaguna constată că „Asociațiunea are o menire, pe cât de nobilă, frumoasă și unică în felul său astăzi în întreaga noastră națiune din toate părțile, pe atât de serioasă și grea, pentru-că cere o perservanță de fer și un sacrificiu din inimă”.

Pentru permanenta ei fumeșe și pentru puterea sentimentelor ce conține reproducem și partea finală a acestui discurs: „Masa dulcii maicei noastre este pregătită pentru oaspeți: mulți, maica noastră a fost până acum îmbrăcată în doliu, dar de acum înainte se îmbracă în haină de nuntă și poștește la masă pe toți fii ei, ca să strălucească și ea în și cu casa sa și să înnoască pe fii săi, precum se înnoesc tinerețele vulturului”.

La înălțimea acestui discurs se ridică Timotei Cipariu, savantul filolog dela Blaj print’o cuvântare, ce va rămânea și în care a schițat în mod magistral importanța limbii naționale spunea că aceasta e: „tezaurul dulce ca sărutările măicuțelor noastre, când ne aplecăm la sânul lor, tezaur mai scump decât viața; tezaur care de l-am fi pierdut, de l’am pierde, de vom suferi vreodată, ca cineva cu puterea, cu înșelăciunea sau cu momele să ni-l răpească din mâinile noastre, atunci mai bine să ne înghită pământul de vii, să ne adunăm la părinții noștri cu cea mângăere, că nu am trădat cea mai scumpă ereditate, fără de care nu am fi demni a ne numi fii lor: limba românească”.

Vorbind de „Astra” el spunea: „Un razim naționalității noastre se împlântă astăzi, ci sperăm, că asemenea razime și de alte forme se vor împlânta și de aci înainte și mai multe și mai puternice”. — El dorește „lineirei plante (Asociațiuni) ca cu ajutorul celui Prea Înalt și cu zelul învăpăiat al națiunii nutrită și crescută să ajungă cât mai curând la statura normală, în care să înverzească, să aducă fructuri de bun și dulce gust tuturor Românilor, fructuri de cultură și propășire în toate ramurile științei, artei și civilizațiunii”.

Programul Asociațiuni, preluat de întâiul secretar general al ei, istoricul și gazetarul nemuritor George Barițiu e de o vastitate fără pereche. El îmbrățișa toate problemele de viață națională, culturală, industrială și comercială a poporului român.

Asociațiunea se înfățișa dela început în haina însăși a poporului român, constituit „într’o reuniune de cultură”.

Ce-a fost „Astra” în timpul de peste o jumătate de veac dinainte de război, o știe toată lumea.

Toată floarea cărturarilor din Ardeal, era în slujba ei.

Iar când dela 1895 ea își lărgi baza de activitate și asupra Bănătuții și părților unghurene, suprimând, la cererea guvernului maghiar, cuvântul „transilvană”, pe care acesta îl socotea subversiv, Astra deveni templul vast, în care se cimentă pentru vecie perpetuarea ființei naționale a poporului român. Aci se adunau toți meșterii culturii și

naționalității noastre, inclusiv cărturari din Bucovina, ca Eudoxiu Hurmuzachi și din România Veche ca Ioan Maiorescu și alții, pentru a făuri solidaritatea nației și a pregăti temelia Unirii, ce trebuia să vină.

Adunările generale anuale ale „Astreii” erau tot atâtea manifestări populare ale Românilor ardeleni și bănățeni, iar cuvântările președinților ș’ale conferențiarilor erau lecții, desprinse din adâncul sufletelor și menite să reînvie, să ojelească și să întărească nădejtile în realizarea celor mai sfinte visuri.

Șaguna îi spusese cândva lui Gh. Barițiu: „Să nu lăsăm d-le Barițiu, ca să apună Asociațiunea noastră, să o susținem cu toate brațele, încât dacă s’ar întâmpla să pierdem toate celelalte drepturi, la câte ne năzuim, să rămânem cel puțin cu acest mijloc comun de cultură a limbii și a spiritelor. Zelul nostru pentru Asociațiune să nu scadă”.

Urmașii marelui arhiepiscop ținneau toți să desmintă teama lui și de aceia ei își desfășurau munca pe altarul acestei instituții de cultură cu o adevărată „perseverență de fer și sacrificiu din inimă”, așa cum le ceruse marele lor înaintaș.

De aceia baronul Vasile Pop, unul din președinții „Astreii” spunea: „Asociațiunea este menită să deștepte, să nutrească și să conserve simțul național, să scutească și să cultive limba și prin această existența națională”.

De aceia un alt președinte de mai târziu canonicul cuminte și sobru I. M. Moldovanu spunea în adunarea dela Lugoj: „Totdeauna brâțele noastre trebuie să fie încinse, brațele înarmate. Trebuie să cucerim formal terenul împiedecat cu greutatea felurite”...

Iar Dr. Alexandru Mocioni, președinte și el mai târziu al Astreii spunea în același adunare dela Lugoj:

„Simțit-am cu toții că adunarea aceasta are să fie un eveniment de mare importanță pentru năzuințele și interesele noastre culturale. Prin aceasta se dăruie un zid de despărțire între frații de același neam, setoși de aceeași cultură. Asociațiunea noastră în această adunare se desbracă de caracterul ei provincial, se proclamă principiul solidarității naționale pe terenul cultural”...

„Și mai încolo: „Eu nu preget a da expresiune fermei mele credințe, că până când poporul român va fi inspirat de bunul său geniu, până când noi inteligența, fideli acestuia, fim neclinții, ca la o dogmă nerăsturnabilă, la convingerea, cumcă cultura poporului are să fie creștină, națională și patriotică, până atunci poporul român în fața tuturor pericolelor amenințătoare poate exclama liniștit: Afară de frica lui Dumnezeu, altă frică nu cunoșc!”

Și pentru-că la fel înțelegea și talmăcea rostul Asociațiuni, canonicul Bunea, istoricul de duioasă aducere aminte, spunea la adunarea generală dela Alba-Lulia la 1909:

„Atâtea vreme cât vom cinsti

această instituție și vom rămâne strânși în jurul ei, să cază și cerul pe noi și nu ne vom prăpădi”.

Și pentru că dela Vlădici până la opincă fiecare român conștient din Ardeal și Banat se socotea ostaș în slujba Asociațiunii, cei doi Vlădici ai nașiei românești se grăbiră să prezideze împreună — la Blaj în 1911 — jubileul de 50 de ani al ființării, tot așa precum cei doi mari arhierii: Andrei Șaguna și Alex. St. Șuluțiu prezidară le întemeierea Astrei...

Unirea dela Alba-Iulia o proclamă cei peste o sută de mii de țărani, călăuziți de conducătorii lor firești. Toți acești oameni erau o armată formidabilă, disciplinată, conștientă și de mult desrobită suflătește. În holărea lor au pus un suflet, care în bună parte fusese format, întărit și îndrumat de Asociațiunea pentru cultura poporului român.

Se mai miră cineva după acestea că Astra cea dintâi are îndreptățirea, chemarea și datoria de a ne reaminti meretu, an de an, actul dela 1 Decembrie 1918, când după toată evidența, aceasta este în bună parte creațiunea puternice sale contribuțiuni?!

De sigur că nu. Precum tot așa de neîndoielnic este că Astra nu și-a terminat rostul după unire. Cultura a fost o necesitate pentru poporul nostru. Ea a reținut din marile evenimente, prin care a trecut acesta, acela ce-i trebuia pentru a asigura conservarea, evoluția și progresul lui. Și oricât actul istoric dela Alba-Iulia înseamnă încoronarea cu lauri a unei lungi perioade de frământări uriașe, socotim că poporul nostru are și după săvârșirea acestui act nevoie de cultură, cum a avut după evenimentele dela 1784 și 1848.

Și fiindcă „Astra” există, să continuăm a o păstra.

Eu am convingerea că închinarea noastră în fața zilei dela 1 Decembrie 1918 nu va fi depășită și pornită din toată inima decât atunci când, odată cu pomenirea ei, ne vom aduce aminte de toate figurile mari, cari în jumătatea de veac trecut au condus Asociațiunea.

Generația de azi și de mâine și voi toți cei tineri evocați cu smerenie și cu entuziasm și păstrați ca tot atâtea icoane călăuzitoare în sufletul vostru chipurile lui Andrei Șaguna, Alex. Șterca Șuluțiu, Timotei Cipariu, Gh. Barițiu, Vasile Pop, I. M. Moldovann, Alex. Mocioni, Andrei Bărșeanu. Căci și azi, ca și altădată, avem nevoie de pilde, cari să ne îndemne la muncă, să ne întărească caracterele, să cimenteze bunele moravuri și să ne însușească pentru ideal. Cererea lui Andrei Șaguna de a păstra Asociațiunea e și azi actuală. Căci avem și noi, ca și înaintașii noștri, nevoie de un teren neutru, care să împace vrășmășiile adversarilor, pe care să înceteze zăngăniul săbiilor, care să ne conserve solidaritatea și să învioreze și îndrumeze spre o muncă mai utilă și mai vrednică atâtea energii, ce se topesc în focul încăierărilor de toată ziua și în sfârșit să dea puțină poporului nostru ca prin cultura sa cât mai intensă să-și câștige și el un loc de onoare în templul civilizației umane pentru a-și justifica față de oricine dreptul său la viață.

Regina Maria a primit ieri în audiență pe d-nii Iuliu Maniu și Dr. Al. Vaida-Voevod pentru a le oferi câte o amintire dela defunctul rege. Cei doi bărbați politici au primit câte o statueta de bronz. Audiența a durat o oră.

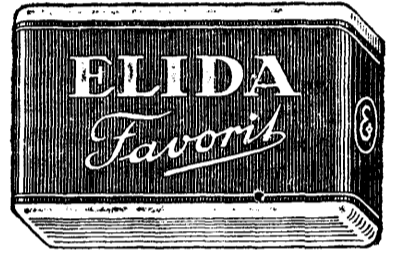
Cești și răspândiți

„Gazeta Transilvaniei”
cel mai vechi ziar românesc

Tată-l!
Noul
Săpun Elida.

E fin și pur, deschis în culoare. Spuma moale, bogată înviorează în mod plăcut și înfrumusețează tenul. Parfumul admirabil se menține până la ultima fărâmitură și e distins, ca acela al săpunurilor celor mai scumpe.

30 Lei

ELIDA SĂPUNUL ELIDA Favorit ELIDA

999

FOLETONUL „GAZETEI TRANSILVANIEI”.

Ce-a făcut „Astra” din sala „Apollo”

istoricul făcut de d-l administrator delegat al „Astrei”
— Brașov P. MUNTEANU la inaugurarea
Teatrului „Astra”.

Voi expune două situații: cum a fost înainte acest local și cum se găsește el azi, numai după un an dela trecerea lui sub administrația Asoc. Culturale „Astra”.

Voi expune apoi, două dorințe: ce vrea să mai facă Asoc. „Astra” și ce ar trebui să mai facă Ad-ția comunală și cea județeană pentru acest local.

Și în fine, o credință: că avem încurajarea centrului prin reprezentantul lui, prin marele priceput în destinele artei, prin d-l director General al manifestațiunilor suflătești, prin d-l Ioan Minulescu, a cărei solitudine putem să vă o dovedim prin prezența D-sale în mijlocul nostru.

Asociația Culturală „Astra”, Despărțământul Central județean Brașov, a luat în primire acest așezământ dela reprezentanții Ministerului Cultelor și Artelor în ziua de 10 Octombrie 1926 adică acum treisprezece luni și 20 zile.

Pentru acei dintre Dv. cari cunoașteți în mod amănunțit halul în care se găsea acest local înainte, expunerea mea va fi o aducere aminte; pentru acei cari cunoașteți numai în parte situația, va fi o completare, iar pentru cei ce nu l-au cunoscut decât prea puțin s-au chiar de loc, expunerea mea le va părea o exagerare.

Doamnelor și Domnilor. Acest local până ce „Astra” a reușit să-și agonisească fon-

dul pentru investimântarea lui interioară, de astăzi, era o adevărată ruină.

După fiecare ploaie, se desena pe plafoanele încăperilor hărțile mizeriei conturate cu broderii de mușgaiu, hărți ale căror forme și mărimi demonstra vechimea și gradul de generozitate al găurilor de pe coperișul exterior, desenuri în toate nuanțele, prin care trecea culoarea dela vântul la verde, și din care uneori picura, alte ori ciuruia apa, filtrată prin mormanele de gunoaie din podurile imobilului desăvârșind distrugerea podelelor și înflorind sub ele bureții premergători ai putrigaiului.

În multe părți ale plafoanelor, unde tencuiala cedase unezei rănjeau grinzile putrede, iar pe vreme senină razele de lumină se strecurau pentru a sublinia ruina.

În unele părți, chiar și scândurile tavanului erau distruse și în locul lor căscau găuri pe marginile cărora picota blege sdrențe de trestie înegrită. Șuera vântul, bătea ploaia, spicuiau fulgii de zăpadă.

Măcinășul egrasiei pătrunsese până în inima păreților, iar în alte părți, mai puțin umede era tencuiala căzută, iar în locurile ocrotite de împrejurări excepționale, peste ștersăturile zugrăvite, versuri triviale profanau și împlineau mizeria morală a acestui locaș al artei.

Zdrențele tapiseriei lojilor măturiseară etatea ornamentelor, cari generoase, adăposteau imperturbabili spectatori permanenți. Vorba aceea: te așezai la singular — și te sculai la plural.

Unele din ferestre lipseau; altele fără geamuri, deveniseră din dreptunghiulare romboidale, iar dacă le examinai bine bănuiai cu ce culoare au fost vopsite.

Ușile unele stricate, altele fără broaște, fără clame — în sfârșit, prea puține erau fără lipsuri. Podul din partea dreaptă a imobilului era încărcat cu fân și paie dospite, în care cloșanii își făcuseră cuiburi și galerii călduroase.

În cealaltă parte a podului, tot felul de zdrențe de spărturi, de țiglă și de cărămidă.

Ușile pentru curățirea coșurilor din pod găurite de rugină și fără încuetoare lăsa voie scânteilor să treacă prin ele. — Noroc că umezeala din pod era perpetuă; și că șobolanii sunt cei mai buni pompieri supra-veghetori.

Pivnițele erau adevărate depozite de gunoi. Peste 50 care de gunoi intrat în putrefacție s'a scos din aceste pivnițe.

Magazia de lemne amenința să se năruie.

Curtea teatrului și câte odată sala de așteptare laterală înlocuiau lipsa celor mai necesare dependente accesoriale dela parter; iar la loji și galerie, acolo unde se găseau asemenea dependințe, ele erau asfixiante.

În loc de cabină pentru îmbrăcatul artiștilor o magazie umedă cu pereții găurii prin care vântul cânta melodii de slavă pentru eroica îndrăzneală a acelora, cari își făceau tualeta în trilurile dărdănelilor.

Camerile de birou, veșnic ornate cu diamantele sudori-

pale ale egrasiei, înmuiau scoarțele registrelor și lipeau filele, iar sub picioare, podelele mus-teau apă.

Ca să treci prin sala de așteptare laterală unde este instalat azi bufetul, trebuia să-ți închizi haina, să deschizi umbrela, să-ți astupi nasu și să fi atent să nu cazi în gropile podelei.

Casa de bilete o chilimie improprie pentru cinematograful așezată parcă înadins să producă ciocniri între publicul, care eșea dela spectacol.

Cabina de orchestră un mic frigifer cu miros de pivniță.

Sobele ca vai de ele. Scaunele jupuite... și ce să mai spun, nu era nimic să nu aibă nevoie de reparație.

Ce am făcut?

Doamnelor și domnilor, am făcut ce am putut. Am făcut tot ce se vede și multe din cele care nu se văd, pentru că un edificiu începe dela temelie și sfârșește la coperiș.

1. Am clădit și investit cu cele necesare tualetele pentru domni și doamne la parter puse la dispoziția publicului spectator, la scenă pentru artiști și la etajul din aripa dreaptă a imobilului pentru personalul cinematografului și pentru chiriași, în total 15 încăperi „tout a l'égout” prevăzute cu lavoire.

2. Am clădit, din beton armat, după toate regulile recomandate de legea cinematografelor o foarte comodă și igienică cabină de proecție, demolând pe cea veche, care pentru operatorii era o adevărată carceră.

3. Am clădit, amenajat și mobilat cabinetele pentru artiști.

4. S'a construit două camere ca atenanse la bufet.

5. S'a construit un adaos la sala de așteptare dela parter,

deschizând o nouă intrare cu uși duble și scară de beton.

6. S'a construit din lemn de stejar cu geamlăc casă de bilete modernă.

7. Am construit o nouă aripă la balconul din aripa dreaptă a imobilului.

8. Am instalat sobele de teracotă: patru în sala de spectacole, una mare de 4 metri înălțime pe scenă și una în camera de birou.

9. Am îmbrăcat pereții sălii cu lamperie din foi de stejar.

10. S'au construit loji noi în locul caricaturilor din trecut.

11. S'au investit cu tapijerie lojile, balcoanele, bara dela orchestra, sprijinătoarele dela scări precum și foteliile din foierul din parter.

12. S'au complectat rozetele de decor cari ornează sala de spectacole.

13. Am construit câte-va decoruri noi și am reparat pe cele vechi.

14. Am modernizat pe cât ne-a fost posibil garderobele și sălile de așteptare.

15. Am instalat ventilatoare în sala de spectacole și în încăperile accesoriale.

16. Am schimbat toată instalația electrică, care devenise un pericol de incendiu, introducând firul în Tub Bergmann, îmulșind punctele luminoase, mărindu-le intensitatea, schimbând toate lămpile, duliile și becurile și concentrând liniile prin cumulul de siguranțe într'un tablou de marmură în mărimea potrivită a instalațiunii.

— Sfârșitul în n-rul viitor. —

Abonamente la ziar se pot face pe timp mai îndelungat sau lunar.

Procesul rebeliunii din Praid

Opt zile, dela 22 la 30 Noembrie a. c., s'a desbătut procesul acestei rebeliuni în fața secției a 2-a a Cons. de Război al Corp. 5 Armată.

Consiliul a fost prezidat de d-l Colonel Tinco, având ca membri pe maiorii Tâmpeanu și Müller și căpitani Ștainer și Chițescu. Fotoliul ministerului public a fost tot timpul ocupat de d-l căpitan Mihăilescu comisar Regal. Pe banca apărării: dr. Balcăș, avocat R. Olteanu, C-dor Dumitriu, dr. Aron Suciu și căpitani Balea, Jantea și Cristescu V. ca apărători din oficiu.

Faptele, pe scurt, s'au petrecut cam astfel. La 31 Martie 1919 indivizii Covaci Andor și Bokor Ianoș au venit în comuna Remetea și adunând o parte din oameni, le-au spus că sunt trimiși de armata ungară, care în curând va da un mare atac contra armatei române cu frontul la Ciucea; să se unească deci cu toții, să aresteze pe jandarmi, și să opereze în spațiile armatei române, căci în caz contrariu vor fi împușcați de armata ungară, care în orice caz tot va pătrunde până la ei.

Astfel căți va oameni constrânși moralmente și amenințați cu revolverele, au consimțit și înșelând pe jandarmi i-au dezarmat. De aci, cu un tren, au pornit la Sovata, li-s'au dat arme dela o salină, au dezarmat pe jandarmi arestându-i, apoi au plecat la Praid unde au făcut aceleași isprăvi. În această afacere a fost omorât un jandarm, de către un oarecare Fazacaș care a și dispărut.

A 2-a zi când trupele române, prințând de veste, s'au prezentat, în numele comune era liniștit. Incepându-se cercetările s'au găsit vinovați circa 60 persoane din comunele: Remetea, Eremitu, Sovata și Praid. Opt dintre ei, adecă agenții provocatori și conducătorii, au dispărut chiar de atunci trecând în Ungaria. Restul s'au judecat în prezență după 8 1/2 ani. Peste 30 martori s'au perindat în fața Consiliului.

Președintele Consiliului d-l colonel Tinco, prin imparțialitatea sa desăvârșită și prin renumitul său tact de a conduce debaterile, a făcut ca în tot timpul debaterilor, în sala de ședință arhiplină, să domnească un spirit de religiozitate ca într-un templu.

În dimineața zilei de 29 Noembrie d-l comisar Regal căpitan Mihăilescu și-a început rechizitoriul, care a durat 3 ore, analizând punct cu punct faptele pentru fie-care acuzat în parte, sprijinindu-se pe actele din dosar și mărturiile produse în ședință. Imparte apoi pe acuzări în 3 categorii.

Pentru prima categorie: agenții provocatori și conducători a cerut munca silnică pe viață, conform art. 78 și 79 codul penal comun, pentru crimă contra siguranței statului. Pentru categoria 2-a: cei care au luat numai parte la execuție, a cerut muncă silnică pe timp mărginit, în baza aceluiași articole. Pentru a 3-a categorie, cari au colportat numai știri mincinoase a cerut închisoarea simplă, sprijinit pe ordonanțele No. 7, 21 și 25 modificate, date de Comandantul trupelor române din Transilvania. Pentru 8 din acuzați a cerut achitarea.

După masă s'a dat cuvântul apărării care a ținut 3 ore. Primul a luat cuvântul d-l colonel Poenaru fost prim comisar regal al Corpului 5. D-sa arată că întru cât Corpul 5 armată a fost și în Basarabia și în Dobrogea, a avut să judece cele mai multe procese de rebeliune și că mai

toate aceste procese s'au terminat cu achitarea inculpaților pentru că în provinciile alipite timpurile au fost atunci așa de turburi și nesigure, în cât populația n'are putându-se orienta, nu mai știa căror autorități să mai dea ascultare, și agenții provocatori bolșevici găseau un teren propice, pentru a înșela buna credință a populației.

D-l Dr. Gh. Balcăș printr'o pledoarie logic încheată, bine și frumos documentată, analizează faptele fiecărui inculpat și în deosebi ale celor mai greu acuzați, și sprijinindu-se pe actele din dosar coraborate cu declarațiile martorilor date în ședință sub prestare de jurământ, dărâmă punct cu punct toate capetele de acuzațiune.

D-l avocat R. Olteanu cu verva sa plăcută demonstrează bazat pe legi și jurisprudențe că nu se pot aplica articolele 78 și 79 întrucât fruntariile țării nu erau definite și tratatul dela Trianon neîncheiat. De asemenea că nu se pot invoca ordonanțele No. 7, 21 și 25 ele fiind date posterior rebeliunii, — și chiar dacă ar fi fost date la timp ele sunt inoperante fiindcă în Transilvania nu exista stare de asediu în acel timp.

D-l Lt. Cdor D. Dumitriu evocând istoria neamului nostru, de pe ambii versanți ai Carpaților, arată că persecuțiile Turcilor cari au culminat cu asasinarea familiei Brâncoveanu în Sтамbul; că asuprirea Fanarioșilor care a culminat cu asasinarea lui Tudor Vladimirescu; că răpirea Bucovinei cu asasinarea lui Gr. Ghica Vodă; că răpirea Basarabiei cu încercarea ei de desnaționalizare; că frângerea pe roată a lui Horia, Cloșca Crișan și Avram Iancu; că procesul memorandumului; — toate aceste atrocități, oprămări și nedreptăți n'au servit la nimic; dreptatea a triumfat și neamul nostru a intrat în drepturile sale naturale.

Bazat pe istorie și pe faptul că rebeliunea s'a petrecut în război Dsa demonstrează că această mișcare este de natură națională, patriotică și politică, că prin urmare o sentință condamnatoare n'ar fi folositoare nici pentru inculpați ca corecțiune după 8 ani, nici pentru statul nostru care trebuia să aplice sancțiunile atunci conform legilor războiului.

În frumoase cuvinte d-sa mai arată că Românii, în timp de pace, nu vor să întrebuințeze, față cu minoritățile etnice, aceleași mijloace de asuprire pe cari le au suferit dela Unguri; ci din contră vor să uzeze de mijloace civilizate conform secolului 20 în care trăim.

În consecință ori-ce sentință de condamnare n'ar servi decât să fim din nou bârșiți peste granițe, — astăzi când omenirea are o ligă a națiunilor care nu exista pe timpul Ungurilor.

Cel din urmă a vorbit d-l Dr. Aron Suciu care, într'o caldă și emoționantă pledoarie plină de avânt patriotic, arată că Secuții, în vinele cărora curge mult sange românesc, au avut totdeauna o purtare cavalerescă față cu poporul românesc. Dă exemple reale cum bunicii și părinții săi au fost salvați dela moarte și din închisoarea Gurghiuului de către Secuții din Remeta și împrejurimi. Venind în procesul memorandumului demonstrează că el n'a servit la nimic Ungurilor; că din contră acel proces a servit cauza românilor dândule o serie de martiri naționali-politici, cari au umplut închisorile Vașului și ale Seghedinului.

O sentință de condamnare, dată astăzi contra acestor oameni, i-ar transforma, dincolo de

graniță în Ungaria, în martiri politici și naționali, ori neamul nostru n'are nevoie de așa ceva.

Astăzi, numai sunt aceleași condiții ca în 1919 și relațiile noastre cu minoritățile sunt cu mult mai bune de cât atunci. Prin urmare o sentință de condamnare n'ar face de cât să înăsprească inutil relațiile dintre ei și noi.

Toți apărătorii au cerut achitarea tuturor inculpaților prezenți.

La 30 Noembrie dimineața la ora 9 a vorbit în replică d-l Comisar Regal, i-au răspuns pe scurt d-nii R. Olteanu, C-dor Dumitriu și Dr. Suciu. La ora 11 jumătate Consiliul a intrat în deliberare. După 2 ore de deliberare aduce un verdict prin care condamnă la 20 ani muncă silnică pe cei absenți cari au fost agenți și conducători și achită pe toți cei prezenți.

Sentința a produs o excelentă impresie asupra tuturor și consiliul a fost ovacionat de către cei achitați cu strigătele: „Trăiască armata română, trăiască Consiliul de Război“.

Informații

Aseară la orele 4, d. a. s'a întrunit acasă la d-l Iuliu Maniu președintele partidului național-țărănesc. Comitetul de direcție al partidului.

Întreaga ședință a fost ocupată cu citirea propunerilor scrise pe care șeful guvernului d-l V. Brătianu le a făcut partidului național-țărănesc pentru o colaborare.

S'a redactat răspunsul partidului național-țărănesc la propunerile liberale.

Răspunsul dat de partidul național-țărănesc va deveni act de public numai după ce va fi înaintat șefului guvernului.

Ziariștii la Regență. Alături la orele 11 1/2 dim. Regența a primit delegațiunea directorilor de ziare, compusă din d-nii Titus Enacovici, Gr. Gafencu și Pamfil Șeicar, președintele sindicatului ziariștilor. În audiența care a durat mai bine de o oră, reprezentanții ziarelor au expus regimul la care e supusă presa de către guvern. Regența a promis că va lua măsurile pentru respectarea libertății presei. Delegații au expus rezultatul audienței în constătuirea directorilor de ziare în ședința care a avut loc eri după amiazi la orele 7.

Distincție. Ministerul sănătății, Inspectoratul balnear, a acordat d-nului Dr. M. Suciu-Sibianu, specialist în boli de ochi, nas, gât și urechi, pentru studiul „Tekirghioul și vegetațiile adenoide“, titlul de medic balneolog.

Școlare. Duminecă, 11 Decembrie a. c. va avea loc adunarea generală extraordinară a comunității școlare a liceului de fete „Principesa Elena“. Sunt rugați să ia parte părinții elevelor și binefăcătorii școlii.

Cinema Modern.

Vineri, Sâmbătă, Duminecă și Luni: Cea mai grandioasă realizare cinematografică

Casanova

cu Ioan Mosjoukine în rolul titular.

Ariile intercalate în cadrul acestui minunat film vor fi cântate de cunoscutul tenor

N. Rabega

dela Opera Română din București. 1019 1-1

Ultime știri

Respingerea ofertei de colaborare

București, 3 Dec. — Comitetul de direcție al Partidului Național-Țărănesc a discutat eri până târziu seara oferta de colaborare a guvernului însărcinând biroul să formuleze în scris acest răspuns, pe care d-l Iuliu Maniu îl va remite azi d. a. d-lui Vintilă Brătianu. După cât a transpirat în public oferta de colaborare n-a fost acceptată, punctul de vedere al conducerii a Partidului Național-Țărănesc fiind că cu actualul parlament este esclusă ori-ce colaborare.

Locale

Inaugurarea Teatrului „Astrea“, împreună cu festivalul „Astrei“ din ziua de 1 Decembrie s'a desfășurat conform programului în asistența unui public numeros. La inaugurarea sălii au ținut cuvântări d-nii prof. Banciu, d-l director general în ministerul cultelor Minulescu și d-l inspector al muncii Petru Munteanu, al cărui discurs îl publicăm în foiletonul numărului de azi. Corul Reuniunii de cântări a executat sub conducerea d-lui prof. Blum câteva coruri frumoase.

După amiazi s'a desfășurat programul bogat al festivalului, al cărui punct culminant a fost discursul d-lui dep. Voicu Nițescu, membru în comitetul central al „Astrei“, pe care îl publicăm în întregime pe pagina I al ziarului.

Furturi. A fost arestat individul Szász Ödön din comuna Derescău de lângă Turda, care a furat d-nei Schull Vilmos din Strada Gromes No. 28 albituri în valoare aproximativ lei 15.000. Același individ a furat lui Fazakas Andreiu paltonul, haine, o sumă de 500 lei și 5 dolari.

D-l Weintraub Rudolf a fost dus de birjarul Rucăreanu Nicolae din Strada Laterală No. 71 cu trăsura la locuința sa din Strada Lungă No. 161. Dându-se jos din trăsură și-a lăsat în birjă geanta cu bani și acte de valoare. Observând aceasta mai târziu a anunțat poliția, care s'a prezentat la locuința lui Rucăreanu, unde s'au găsit geanta și banii, însă fără acte. Luat de scurt, birjarul a recunoscut, că a aruncat actele în foc. A fost arestat și înaintat parchetului.

Medicale. Dr. Grauentels Alfred fost medic al spitalului Franz Josef din Viena dă consultațiuni pentru boale de femei, zilnic dela ora 11-1 și 4-6 în Str. Porții 58, parter, (lângă „Coroană“). Tratamente moderne diathermic. 988 4-7

Puteți câștiga cu un singur los lei 18.000,00 la loteria de clasă austriacă. Prețurile losurilor: 1/4 lei 800, 1/2 lei 400, 3/4 lei 200. Prospecte amănunțite și planuri de trageri precum și vânzarea de losuri și achitarea câștigurilor eșecută Casa de bancă oficială Fritz Dörge, Wien, I.G. Kärntnerstrasse 43.

Medicale. Dr. Robert Wermescher medic-dentist Strada Porții 31. Consult zilnic afară de Marți și Joi înainte de amiază. Instalațiunile ce e mai moderne.

Spre liniștirea publicului. În urma celor publicate în nrul nostru trecut despre tâlhăriile săvârșite în cartierul de pe drumul Sf. Petru, suntem rugați de prefectura poliției să alertizăm publicul ca să nu se alarmeze. Furtul săvârșit la casa d-lui Ioan Vodă, funcționar la cfr, s'a întâmplat de fapt dar a fost prezentat în mod prea alarmant.

De către poliție s'au luat toate măsurile posibile pentru a se garanta siguranța și avutul locuitorilor din acel cartier, instalându-se un post stabil de pază. S'a făcut de asemenea și o razie, a cărei rezultat a fost satisfăcător întrucât nu s'au găsit indivizi periculoși pentru siguranța și ordinea publică. Raziile vor continua.

Trecerea studenților-congresiști prin gara Brașov. Prefectura poliției ne comunică următoarele:

Astăzi Sâmbătă ora 1.46 cu trenul de București-Oradea a trecut un mare număr de studenți la Congresul din Oradea. În gara Brașov un grup însemnat intrând în restaurant a dat de evreul Glück Eugen comisionar din Arad, care voind să treacă printre studenți a fost lovit ușor la nas. Intervenind poliția, ordinea a fost stabilită.

Pentru toată consumația făcută șeful grupului studentul M. Iosif a dat o chitanță restauratorului gării, urmând ca plata să se facă în urmă după colectarea sumelor dela fiecare student în parte.

La trenul de 4.15 cu care a trecut alt grup de studenți a fost liniște.

Poliția a luat măsurile de ordine. Ultimul grup de studenți va trece cu trenul de 11.40 de astăzi.

Concurs.

Comera de comerț și de industrie Brașov deschide concurs pentru acordarea unui premiu în sumă de 900 lei din Fondul răposatului I. I. Ciurcu.

Concurenții, cafe de tipograf sau librar, vor înainta cererile lor secretariatului Camerei până la 15 Ian. 1928, anexând o dovadă dela patron, din care să se poată constata, de când sunt, cafe, vârsta și meritele.

Camera de comerț și de industrie Brașov.

Dr. M. Suciu-Sibianu: specialist în boli de ochi, nas, gât și urechi; demis onat dela Spitalul de ochi, s'a mutat, Piața Roselor (Sub Bucium) No. 9 și primește dela 9-12 și 4-6 p.m.

Nu cumpărați nimic până nu vizitați Magazinul nostru

cel mai bine asortat, cu prețurile cele mai reduse.

Pentru funcționari și muncitori

este reducere specială

R. TABAK & Co.

Magazin de Mode pentru Dame și Domni.

1004 2-8

BRAȘOV, STR. PORȚII 38.

Redactor responsabil: VICTOR BRANISCE.